

ipso Rege delata est, cujus gratiam preter jura sanguinis, per obsequia Rex pupillo adversus Hunniadem pro Ladislao Polono dimicantem demeruerat. Recordabatur preterea Ladislaus molestiarum, quas a prima infantia ab adversante sibi Hunniade pertulerat. Igitur inter Hunniadis prolem & Ulricum gravis intercessit emulatio & contentio. Reliquerat Hunniades binos superstites liberos populorum gratia & studiis fretos, Ladislaum & Matthiam Corvinum. Ladislaus per odium & invidiam Ulricum populis inuisum obruncat. Rex vero popularem tumultum reformidans, non modo tam atrocem offensam silentio premit, sed preterea Comitum superbum & ambitiosum, a quo sibi ipsi metuendi causa erat, jure casum dixit. Ultione vero in tempus commodius dilata, Ladislaum Hunniadem captis obruncatione punivit, ejusque fratrem Matthiam Corvinum, ne quid moliretur mali, carcere inclusit. His ita gestis dum adventantem sibi desponsatam Regis Francie filiam magnifico apparatu opperitur, pestilenti febre non sine veneni suspitione corripitur Rex Ladislaus, & intra paucos dies in ipso juvenilis aetatis flore morte abruptur. Ipse vero Matthias carcere detentus ab Hungaria Optimatibus & populi favore Hungaria Rex proclamatur. Hic perspicue, lector, humanarum rerum instabilitatem & vicissitudinem stupendam. Rex Hungariae simul & Bohemiae, qui sub Hunniadis immoderata potentia vix regni titulum retinebat, dum credit sibi debitam auctoritatem jam in tuto collocatam, in juvenilis aetatis flore, in vicinarum nuptiarum geniali apparatu, in Austriam jam profectus ad conjugem dilectissimam excipendam, de preparato thalamo ad tumulum defertur. Ex adverso Matthias Corvinus, dum in vinculis post fratris supplicium indies expectat, subito de carcere in regale solium transfertur, & de vinculis ad regnum evehitur. Hos eventus Bonifacius, Pius Papa II. alique eorum temporum Historici referunt.

40. Insulae Cyprum regnum anno 1476. ad Venetos transit. Hanc insulam Graecorum imperio adeptam Isaacius Comnenus pro gubernatore missus sibi tyrannice vindicavit: Sed eidem Commeno per vim ereptam Richardus Angliae Rex Vidoni Lusitano tradiderat hac lege, ut Vido sibi jus omne cederet, quod habebat in Jerusalemitanum regnum, a quo illum Saraceni dejecterant, & quod tunc ab Aegypti Sultano possidebatur, a quo Richardus, ut erat generosi spiritus, illud bello recuperare intendebat. Vido regnum absque sudore parum ad suos posteris transmisit. Contigit, ut apud Salamitanam regni caput Genuenses omnes orto tumultu occiderentur, a quibus insula ad commercium frequentabatur, eorumque merces & opes diriperentur. Quam injuriam ut Respublica ulcisceretur, Trugosium cum valida classe misit, qui insulam in Genuensium potestatem tradidit, captivoque Regem cum Regina Genuam abduxit, quibus apud Genuam in carcere degentibus infans nactus, qui nomine Respublicae in baptismo susceptus & educatus, vocatus est Janus a civitate Janua, qua & Genua. Hunc Respublica postmodum in Cyprum remisit, retenta sibi primaria civitate Salamine, qua etiam Famagusta dicitur, emporium negotiationibus & mercimoniis frequentissimum. Huic Jano filius successit Joannes Lusitanus, qui Helenam ex Paleologorum progenie duxit uxorem, ex qua filiam suscepit nomine Carolam, ex concubina vero Jacobum. Carola sola proles legitima cum spe dotalis regni Ludovico Duci Sabaudiae nupsit. Jacobum vero ejus pater ut spe regni excluderet, fecit Nicosiam Episcopum. Sed hic defuncto patre Sultanum Aegypti adiit, eique obstricta clientela & juramenti fide, a Sultano in regnum, pulsus inde Ludovico Sabauda & Carola, inducitur. Depulsus pariter Famagusta Genuensibus, eaque urbe Jacobo vindicata, Jacobus ut sibi rempublicam Venetam adversus Genuensem conciliaret, Catharinam Marci Cornarii filiam, quam Senatus Venetus sibi adoptavit, conjugem quaesivit & obtinuit. Moxque extincto Rege Jacobo, ejusque filio cognomine Jacobo posthumo, cui mater Catharina successit, illud regnum quasi hereditario jure Venetorum ditionibus accessit anno 1476.

41. Philippo ejus nominis secundo filius successit in Burgundiae Ducatum & Flandriae Comitatum Carolus, qui natura ferax amplisque opibus & potestate superbiens finitimos Principes bellis assiduis lacessivit, sed unde statuum & ditionum suarum incrementa sibi pollicebatur, inde sibi ultimum excivit exitum. Lotharingae Ducem Renatum suis viribus longe impari omnino ditione spoliatum compulsi in Franciam fugere. Inde Helvetios bellum infinis etiam precibus deprecantes adortur, sperans his subactis Franciam quoque se oppresurum. Sed ab Helvetiis duobus preliis magna suorum interfectione profligatur, uno ad Muratam, altero ad Granfontem, quibus successibus Renatus opibus etiam Ludovici XI. Franciae Regis suffultus adeptam

sibi dominationem resumit. Ac Carolus inops consilii & iracundia precepit, copias admodum diminutas & animis corporibusque deficientes in Lotharingiam tradidit. Praelium ad Nanciam confertur, quo caesis partim Burgundis, partim in fugam effusis, Carolus perimitur, Nanciam sepelitur. Ludovicus Francus his auditis, provincias Burgundiae Heduarum & Artesie occupat. Unicum Burgundus reliquit filiam Mariam, qua Maximiliano Friderici tertii Imperatoris filio nupsit, cui ipse quoque in Imperio successit, fuitque per has nuptias provinciae Belgicae & Sequanae Burgundiae Comitatus ditatus.

42. Ferdinandus Aragonum Rex jam ante per uxorem Isabellam dotali Castellae regno auctus, Granatam, in qua Maurorum reliquiae confederant, expugnavit anno 1492. sibique universam Beticam subiecit: qua victoria extinctus est Maurorum in Hispania dominatus post annos septingentos octoginta quam in Hispanias eruperant. Sub ejusdem Ferdinandi auspiciis Christophorus Columbus, patria Genuensis, nautica rei scientissimus, ann. 1496. Gadibus solvens, emensque Atlantico Oceano, centesimo professionis die novas & incognitas terras aperuit, Cubam, Floridam, Hispaniolam, aliasque oras jampidem hominibus habitatas. Quinto post anno, America ab Americo Vesputio Florentino inventa nominataque fuit. Eodem incensu studio Lusitani hoc ipso saeculo Oceanum terrasque remotissimas lustrarunt, & quoque dominio subiecerunt. Vasco Gama Lusitanus Regis sui Emanuelis iussu Olyssipone profectus, varia regna in Occidentali Aethiopia ora detexit ann. 1497. Ulterius progressus trans aequinoctialem geminosque tropicos promontorium, quod vocant *Bona Spei*, circumflexit, annoque sequente Calecutum appulit, Goam omnemque illam oram Indici maris perlustravit, multas in India stationes & portus Lusitanis Regibus asseruit, & gentibus Europae viam ad longinquas illas navigationes & commercia opulentissima patefecit, & constabiliendum in illis remotissimis regionibus Christi cultum & religionem. Annoque Christi 1500. Alvarez Capralis pariter Lusitanus in Orientem destinatus, sed ejus classe tempestate jactata, & in Occidentem impulsam in Brasiliam insperato appulit, fecitque illam regionem amplissimam regi Lusitanici appendicem. His navigationibus factum est, ut barbaris gentibus ab aeterna salute devius Christi fides illucesceret, ac iter aperiretur ad aeternam vitam, & secundum Ista praedictionem: *Populus qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam, habitantibus in regione umbrae mortis, lux orta est eis.*

43. Anno Chr. 1473. Calabria in Francisco de Paula viro profunde humilitatis, ardentis caritatis, austerioris vitae multique signis & prodigiis illustri, novum Ecclesiae Ordinem peperit, quem Minorum sanctus conditor dici voluit.

44. Eruditi plerique Scriptores saeculo isto Ecclesiam illustrarunt. Joannes Capreolus Tolosanus, Ordinis Praedicatorum, doctissimos procludit in quatuor libros sententiarum commentarios. Floruitque ann. 1410. Sanctus Vincentius Ferrerius ex eodem Ordine, scripsit tractatum de vita spirituali cum plerisque Epistolis. Extae etiam ejusdem concionum tomus tres. Obiit in Domino ann. 1419. Franciscus Zabarella Archiepiscopus Florentiae Cardinalis multa in Jus Canonicum scripsit, quemadmodum etiam Nicolaus de Tudeschis, Siculus, Ordinis sancti Benedicti, Abbas, deinde Archiepiscopus Panormitanus, & demum creatus Cardinalis a Felice antipapa. Petrus de Alliaco Episcopus Cameracensis & Cardinalis per multa & Theologica & ad pietatem aeterna. Hujus extitit discipulus Joannes Gerson Cancellarius Universitatis Parisiensis, & ad Constantiensis Synodum legatus a Rege Francie missus, vir scientia & pietate conspicuus, ut ejus produnt diversi tractatus. Thomas Valdensis Anglus, professione Carmelita, scripsit egregium Opus adversus Wiclemitas & Hussitas, quod inscripsit, Doctrinale fidei. Joannes de Anania, Archidiaconus Bononiensis, scripsit in Decretales commentaria, & volumen concionum. Sanctus Bernardus Senensis, Ordinis S. Francisci, diversos edidit tractatus & sermones. Produxit hoc saeculum duos ingenii stupendi maximeque doctrina viros, quos tamen immatura mors absumpsit, Alphonsium Tostatum Hispanum, Episcopum Abulensem, qui copiosissimis commentariis in Pentateuchum, in Josue, in Ruth, atque in libros Regum & Paralipomenon, & in Evangelium S. Matthaei, sublimis animi acuminis ac fecunditate, tot novis antea inauditis quaestionibus, tamque profunda & rerum & linguarum Hebraicae Chaldaicaeque peritia elucidavit, ut nihil supra Divinas Scripturas unquam prodierit eruditius. Praeterea diversos contextit tractatus. Floruit sub Eugenio quarto, nec quadragesimum excessit aetatis annum. Joannes Picus Mirandulae & Concordiae Princeps & Comes, vir ingenio & doctrina pro

pro aetate maximus, vixit annos triginta tres, obiitque anno 1494. Scriptis in initium Genesis, deque opere sex dierum expositionem multiplicem libris septem comprehensam. Et libros duodecim contra judicariam astrologiam. Nongentas item conclusiones circa scientias omnes & disciplinas, quas publicis disputationibus propugnavit, & apologiam adversus eos, qui aliquas ejus conclusiones carpebant. Sanctus Antoninus patria Florentinus Ordinis Praedicatorum, indeque patria ad Florantium Archiepiscopatum, Summam contexit historiam tres in partes divisam, Summam Theologicam quatuor partibus distinctam, Librumque de eruditione Confessorum. Aeneas Sylvius patria Senensis, vir doctus, facundus, ingenioque versatilis, fuit primum ab Episcopo Friderico tertio Augusto, deinde Senensis Episcopus, tum Cardinalis, & ad postremum Pontifex maximus, Pius secundus nuncupatus, per multa conscripsit elegantem Historicam, Geographicam, Miscellaneam. Binus edidit pro Concilio Basiliensi Apologeticos libros, quos provektor factus retractavit. Commentarii de rebus gestis Pii secundi sub nomine Joannis Gobellini attribuantur Pio ipsi Pontifici: tum quia eorum auctographa reperta sunt sub nomine Pii secundi, tum quia stylium reliquorum ejus Operum accuratissime referunt. Laurentius Justinianus natus Venetiis, professus apud Canonicos regulares, inde Venetiarum Episcopus, & demum primus ejusdem civitatis Patriarcha, diversos Divini Spiritus odorem & ardorem spirantes tractatus elucubravit; floruitque sanctitate & miraculis sub Pontificibus Eugenio IV. & Nicolao V. Joannes de Turrecremata, natione Hispanus, Ordinis Praedicatorum, Cardinalis Presbyter sancti Sixti ab Eugenio creatus, posteaque Episcopus Cardinalis sanctae Sabinae, Theologus & Jurisconsultus eruditionis eximia, cujus insignis doctrina plurimum contulit in Concilio Florentino tum contra Basilienses, tum contra Graecos adversantes. Eius est Summa de Ecclesia, quatuor distincta libris. Item Apparatus super decretum Eugenii de unione Graecorum cum Latinis. Commentaria item in Decretum Gratiani, aliaque per multa. Bessarion, natione Graecus, patria Trapezuntius, dignitate Nicenus Episcopus, postea in Cardinalium Collegium ab Eugenio quarto accessit, multis pro Ecclesia laboribus perfunctus, vir Graeca Latinaque lingua eloquentissimus, omnium scientiarum peritissimus, Platonicae Philosophiae summus contra sequaces Aristotelis defensor; scripsit Orationes pro unione doctissimas, quae Graece Latineque in actis Concilii Florentini leguntur; librum quoque adversus Marcum Ephesinum pro Ecclesia Romana defensionem; aliumque adversus eundem de verbis Consecrationis, & de expositione verborum Joann. 21. *Si enim volo manere, donec veniam.* Multa etiam procludit in defensionem Platonicam; & Aristotelis Metaphysicam Latinitate donavit. Georgius Scholarius inter Graecos sapientissimus, quatuor edidit orationes de pace in eunda inter Graecos & Latinos, quae utraque lingua habentur post Synodum Florentinam. Hic censetur esse ille Gennadius, (quippe qui nomen suum mutaverit assumptus ad Patriarchatum Constantinopolitanum) qui Orationes quinque contextit de quinque controversis pro Catholica veritate articulis: scilicet de processione Spiritus sancti. 2. De primatu Papae. 3. De azyzo. 4. De Purgatorio. 5. De visione Dei ante corporum resurrectionem. Joseph Episcopus Methonenis eodem tempore librum edidit responsionis pro Concilio Florentino ad librum Marci Ephesini ejusdem Synodi calumniatoris. Extat ista responsio Graece & Latine ad finem ejusdem Synodi. Gregorius Protosyncellus, deinde Patriarcha, responsionem aliam adversus eundem Marcum cincinnati, post idem Concilium utraque lingua collocatam, Manuel Caleca Graecus simul & doctus volumen pariter contra Graecorum errores edidit, quod in Latino idioma transulit Ambrosius Camaldulensis, iussu Martini Papae V. idque in libros quatuor partitus est: Nicolaus Cusanus natione Germanus, creatus Cardinalis tituli Sancti Petri ad vincula, vir aequus pius & doctus, hoc habuit commune cum Juliano Caesarino Cardinali sancti Angeli, & cum Aenea Sylvio, ut Concilio Basiliensi etiam post factam illius ab Eugenio revocationem aliquandiu haerent; sed postmodum advertentes hoc idem novum schisma moliri, ab eo non minore studio recesserunt quam antea protexerant. Multiplices Cusanus libros exaravit tum ad Theologiam, tum ad Ecclesiae regimen, tum ad animi devotionem, tum ad res mathematicas, quarum peritissimus erat, pertinentes. Dionysius Cartusianus, natione Belga, sanctitatis & doctrinae laude insignis, omnes divinae Scripturae libros egregie commentariis elucidavit, simulque quatuor libros sententiarum, aliosque diversos tractatus in lucem emisit. Thomas a Kempis ex Belgio oriundus, Canonicus regularis, aeterna multa in lucem edidit. Huic a multis attribuantur devoti

tissimi & celeberrimi quatuor libri de imitatione Christi. Henricus Harphius Belga, professione Franciscanus, multa de contemplatione divinis in animas illustrationibus in publicum edidit. Joannes Baptista Platina Cremonensis scripsit vitas Romanorum Pontificum, a S. Petro ad Paulum usque secundum. Cui libro adjunxit Panvinius Onufrius sequentium Pontificum vitas usque ad Pium V. Ambrosius Camaldulensis Florentinus, Abbas generalis Ordinis Camaldulensium, Graece, Latineque admodum doctus & prudens, multa & praecara suo Marte composuit: praetereaque sancti Dionysii libros aliorumque Graecorum varios utilesque tractatus ex Graeco idiomate Latine vertit. Angelus a Clavasio Ligur, Ordinis Minorum, Summam casuum conscientiae in lucem emisit, quae Anglica dicitur. Gabriel Biel, natione Germanus, Theologiam in Universitate Tubingae multos annos docuit: Quatuor libros Sententiarum scriptis commentariis elucidavit: expositionem insuper Canonis Missae contexit. Jacobus de Valentia Episcopus Christopolitanus commentatus est in Psalmos, in Cantica Salomonis, & alia. Scripsit item contra Judaeos de Christo reparatore. Marsilius Ficinus Florentiae natus elucubravit multa Theologica, Medica, & Philosophica, Philosophiae Platonicae, cujus admodum studiosus erat, consentanea. De Graeco etiam vertit & scholiis illustravit Opera Platonis, & Plotini.

CONCILIUM

GENERALE CONSTANTIENSE

anno inchoatum 1414.

1. Concilii hujus pro extinguendo trium Pontificum schismate instituti series tota propemodum historica est, cujus praecipuas partes in istius saeculi historia prosecuti sumus. Cum igitur uno eodemque tempore tres existerent, qui sibi Summi Pontificis locum nomenque vindicabant; Joannes XXIII. dictus olim Balthasar Costa, qui in locum successus demortui Alexandri V. auctoritate nitebatur Pisani Concilii; Angelus Corarius, qui Urbani VI. jure fretus ejus in locum intermedium alii Pontificibus successerat sumpto sibi Gregorii XII. nomine: & Petrus de Luna, qui causatus vim publicam, quam constabat Cardinalibus Conclave tenentibus a populo Romano illatam, per quam coacti fuerant praesentanea mortis metu Urbanum VI. eligere, libertate postmodum restituta, priorem electionem irritam, & inanem declarantes, legitimis suffragiis Clementem promovenerant, cujus ille se jactabat successorem, nomenque sibi Benedicti XIII. acceperat. Ex his tribus de Romano Pontificatu contententibus, Joannes XXIII. una consentientibus tum suis, tum plerisque aliarum partium Cardinalibus studio Ecclesiasticae unitatis adductis, urgentibus etiam & suadentibus Christianis Regibus, quos inter laudem praecipuam meritis est Sigismundus Romanorum Rex, generale Concilium Constantiae quam Rhenus alluit prope Helvetios sita, indixit anno 1413. & proximo insequenti anno inchoavit mense Novembris die 5. Quod quarto anno Christi 1418. die Aprilis 22. finem habuit. Joannes igitur Concilium auspiciatus cum amplissimo & ornatissimo Cardinalium, reliquorumque Antistitum comitatu Constantiam advenit: nec multo post Sigismundus Augustus cum plerisque Germanis Principibus, omnibus ornatus Imperii insignibus. Transactis primis sessionibus circa consueta oecumenicarum Synodorum praesimularia, sess. demum 8. damnatae sunt excerptae ex Joannis Wicleffii haeresiarchae Anglicani libris quadraginta quinque sequentes istae propositiones.

1. Substantia panis materialis, & substantia vini materialis manet in Sacramento Altaris.
2. Accidentia panis & vini non manent sine subjecto in Eucharistia.
3. Christus non est in eodem Sacramento identice & realiter in propria praesentia corporali.
4. Si Episcopus vel Sacerdos est in peccato mortali, non ordinat, non conficit, non consecrat.
5. Non est fundatum in Evangelio, quod Christus Missam ordinaverit.
6. Deus debet obedire diabolo.
7. Si homo debite contritus fuerit, omnis confessio exterior est superflua & inutilis.
8. Si Papa sit praesens & malus, & per consequens membrum diaboli, non habet potestatem super fideles ab aliquo sibi datam, nisi forte a Caesare.
7. Post Urbanum VI. non est aliquis recipiendus in Papam, sed vivendum est more Graecorum sub legibus propriis.